

ОСОБЛИВОСТІ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано особливості реконструкції міського середовища малих історичних міст. Розглядаються принципи та підходи до збереження культурної та архітектурної спадщини в умовах сучасної урбанізації. Особлива увага приділяється викликам, пов'язаним із з'єднанням історичної автентичності та сучасних функціональних вимог. У даній публікації також досліджується вплив реконструкційних робіт на соціальну та економічну структуру міста, підкреслюючи важливість залучення громади до процесів планування та реалізації проектів. Автори пропонують комплексний підхід, що дозволяє гармонійно інтегрувати сучасні архітектурні рішення з історичним контекстом, зберігаючи унікальність міського середовища.

Ключові слова: міське середовище, благоустрій, реконструкція, історичне місто.

Abstracts

The features of reconstruction of the urban environment of small historical cities are analyzed. The principles and approaches to the preservation of cultural and architectural heritage in the conditions of modern urbanization are considered. Particular attention is paid to the challenges associated with the combination of historical authenticity and modern functional requirements. This publication also explores the impact of reconstruction work on the social and economic structure of the city, emphasizing the importance of involving the community in the planning and implementation of projects. The authors propose an integrated approach that allows harmoniously integrating modern architectural solutions with the historical context, while preserving the uniqueness of the urban environment.

Key words: urban environment, improvement, reconstruction, historical city.

Вступ

Малі історичні міста є важливою частиною культурної та архітектурної спадщини, що відображає унікальність минулих епох і традицій. З розвитком урбанізації та сучасних вимог до міського середовища постає питання реконструкції цих міст з метою збереження автентичності та одночасного забезпечення функціональності сучасного життя.

Реконструкція – це процес відновлення, перебудови або модернізації існуючих об'єктів, споруд або територій з метою поліпшення їх технічного стану, функціональних властивостей або адаптації до нових умов і вимог. Реконструкція може включати збереження автентичних елементів, відновлення історичної цінності або інтеграцію сучасних технологій та матеріалів, щоб забезпечити відповідність сучасним стандартам і потребам користувачів.

Метою публікації є дослідження особливостей реконструкції міського середовища малих історичних міст, визначення підходів та методів, що забезпечують збереження їхньої культурної та архітектурної спадщини, а також інтеграцію сучасних рішень для підвищення функціональності та життєздатності міських просторів.

Результати дослідження

Найбільше уваги в сучасних публікаціях архітектурно-містобудівного характеру, присвячено планувально-композиційній структурі історичних міст, теорії формування парцель у кварталах, аналізі забудови середмістя, проблемам збереження та дослідження центральної частини малих міст [1].

Оскільки середмістя історичного міста – це культурне та архітектурне середовище, в якому зосереджено історичне минуле поселення, значна увага серед науковців приділяється саме питанню реконструкції сформованого середовища середмістя історичного міста. Оскільки, середмістя завжди відігравали чільну роль в координуванні різних способів життя історичного міста і його околиць.

Сьогодні реконструкція історичних міст зумовлена низкою причин, які включають [2]:

1. Необхідність збереження культурної та архітектурної спадщини, оскільки багато історичних будівель і об'єктів поступово втрачають свою цінність через фізичне старіння.
2. Необхідність адаптації до сучасних умов. Сучасні міста повинні відповідати вимогам безпеки, комфорту та функціональності. Реконструкція дозволяє модернізувати історичні будівлі та інфраструктуру, адаптуючи їх під потреби сьогодення, зберігаючи при цьому автентичність.
3. Необхідність економічного розвитку малих міст. Відновлені історичні райони можуть приваблювати туристів, інвесторів та мешканців, що сприяє розвитку місцевої економіки та підвищенню рівня життя.
4. Необхідність покращення умов проживання мешканців історичного міста. Реконструкція дозволяє створювати комфортніші умови для мешканців, включаючи сучасні комунікації та інфраструктуру, що підвищує загальну якість життя у містах.
5. Соціальна інтеграція та залучення громади. Реконструкція може об'єднати громаду, заохочуючи жителів брати участь у збереженні історичного середовища та спільно формувати майбутнє.

Відомо, що питанням формування сучасного міського середовища зараз приділяється особлива увага. Сучасне міське середовище повинно відповідати функціональному та психологічному комфорту людини, і за цими критеріями існує ряд принципів формування якісного та комфортного для людини міського середовища [3]:

1. Пішохідна доступність: продумане розташування об'єктів регулярного відвідування.
2. Збалансована інфраструктура: наявність бульварів, алей, велосипедних доріжок, висока якість пішохідної мережі, громадських просторів.
3. Багатофункціональність та різноманітність суспільних просторів.
4. Різноманітність забудов міста, різні типи та види будівель, різноманітність композиційних рішень.
5. Висока якість архітектури, де акцентом є не лише на краса та естетика міського простору, а й на комфортність.
6. Продумане функціональне зонування міста.
7. Екологічність міста, гарний ступінь озеленення просторів, застосування «зелених» технологій, раціональне використання природних ресурсів, екологічність.
8. Висока якість життя мешканців, безпека, партисипація.

З огляду на всю особливість сформованого історичного середовища середмість, можна встановити, що центральні історичні райони міст мають найбільш складні проблеми та задачі реконструкції міського середовища. Вони потребують зменшення кількості забудови та транспортного руху, покращення санітарно-гігієнічних умов історичних кварталів.

Сьогодні мешканці малих історичних міст першочергово впливають на створення умов для економічного розвитку в середмісті історичного міста. Комерціалізацію в просторі середмістя та ринкових площ слід проводити обережно. Інтенсивна неконтрольована розбудова може спричинити втрату культурної спадщини, появу непритаманних для центру історичного міста багатоповерхових будівель та торговельних центрів. Основну увагу варто звертати на модернізацію та реконструкцію наявних споруд, будівництво малоповерхових та традиційних для малих міст житлових будинків [4].

Прагнучи змінити економічне становище в середмісті, місцева громада повинна максимально зберігати його історично сформовану мальовничість та архітектурний ландшафт. Наприклад, у таких історичних містах як Шепетівка, Брацлав, Шаргород, Кам'янка-Бузька, Старий Самбір, Дрогобич, необхідно місцевим підприємцям зберігати автентичне вирішення фасадів, оскільки вони впливають на самобутність та туристичну привабливість середмістя [5].

Передмістя міста, як правило, має таке направлення реконструкції, як більш раціональне та ефективне використання території за рахунок збільшення кількості забудови [2].

В периферійній зоні в основному ведеться нове будівництво, котрому необхідне розвинута транспортна мережа, зв'язок з центральними районами міста.

Для проведення реконструкції середовища історичного міста необхідно [6]:

1. Спланувати єдину забудову історичного центру з інтеграцією зеленої зони та пішохідних маршрутів.
2. Відновити історичні розміри площі та усунути зайві будівлі.
3. Усунути транзитний рух, створивши об'їзну дорогу, залишивши лише пішохідні зони.
4. Розподілити нові квартали з урахуванням розмірів старих кварталів.

5. Відновити зв'язки між архітектурними домінантами.
6. Використовувати зелені насадження та рекреаційні зони для виділення історичної частини міста.
7. Змінити сучасну забудову так, щоб вона відповідала стилю історичної архітектури.

Збереження, відновлення та раціональне використання об'єктів міського середовища історичних міст забезпечує збереження та збільшення їх соціально-культурного потенціалу. Також при формуванні сучасної політики реконструкції міст необхідно впроваджувати комплексну програму, що передбачає не лише фрагментарну реконструкцію визначних будівель, а й цілісний підхід до перетворення міських просторів, зокрема кварталів історичних середмість.

Висновки

Встановлено, що реконструкція міського середовища малих історичних міст вимагає комплексного підходу, який поєднує збереження архітектурної та культурної спадщини з адаптацією до сучасних потреб і умов. Основними принципами успішної реконструкції є інтеграція нових функціональних рішень із збереженням історичної автентичності, відновлення зв'язків між ключовими архітектурними елементами та створення комфортного і доступного середовища для мешканців.

Також важливою є роль громадськості та місцевих органів влади у плануванні та реалізації реконструкційних проєктів, що сприяє збереженню унікального вигляду та соціальної значущості міста. Застосування сучасних технологій та екологічних рішень дозволяє підвищити ефективність реконструкційних робіт, одночасно підтримуючи стійкий розвиток міських територій. У результаті реконструкція сприяє збереженню історичної спадщини та стимулює економічне і культурне зростання малих міст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бевз М.В. Про цінність планувальних структур центрів малих міст // Екологія культури: історія, традиції, сучасність. - Львів: Львівська обласна організація УТОПК, 1990. - С. 4-5
2. Габрель М.М. Просторова організація містобудівних систем [Текст] / М. М. Габрель; НАН України, Інститут регіональних досліджень. — Київ: Видавничий дім А.С.С., 2004. — 400 с.
3. Вечерський В.В. Спадщина містобудування України. - Київ: НДІТІАМ, 2003. - 560 с.
4. Рибчинський О.В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України : Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора архітектури: 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Львів, 2017. 438 с.
5. Барер С. Архітектура малих міст Галичини та Поділля в XIX – на поч. XX ст. / С. Барер // Народна творчість та етнографія. – 1981. – № 6. – С. 48–54.
6. Казакова Є. Г. Реконструкція малих історичних міст / Є. Г. Казакова // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. - 2012. - Вип. 29. - С. 90-95. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2012_29_13 (дата звернення: 15.11.2024).

Вікторова Єлизавета Миколаївна – студентка групи ІБМ-23м, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: viktorova1164@gmail.com

Ругініс Богдан Юрійович – студент групи ІБМ-23б, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: deodatus.eler@gmail.com

Науковий керівник: **Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна** – к. архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua.

Viktorova Yelizaveta – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: viktorova1164@gmail.com

Ruhinis Bohdan – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: deodatus.eler@gmail.com

Supervisor: **Subin-Kozhevnikova Alona** – Ph.D. (Candidate of Architecture), Associate Professor at the Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua